

Universiteit Leiden

‘Social defeat: de invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en psychosociaal functioneren onder adolescenten.’

Bachelorscriptie

Opleiding: Pedagogische Wetenschappen

Faculteit Sociale Wetenschappen – Universiteit Leiden

Bachelorproject: ‘LifeQuest’. Groep 2.

Begeleider: Margo Veenstra, MSc

Sectie: Orthopedagogiek

Student: Nienke de Hoog

Studentnummer: 1033980

Datum: 23-07-2014

Samenvatting

In dit onderzoek is aan de hand van het social defeat model onderzocht of de invloed van zelfvertrouwen op het psychosociaal functioneren van adolescenten in een minderheidsgroep verschilt van adolescenten in een meerderheidsgroep. Er is gewerkt met een steekproef van 377 adolescenten tussen de twaalf en achttien jaar van het VMBO en MBO. Gevonden werd dat etniciteit invloed heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen, hierbij is de relatie sterker in de groep allochtone adolescenten. Ook is gevonden dat etniciteit invloed heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en het ervaren van angst. Deze relatie is sterker in de groep autochtone adolescenten.

Keywords: Social defeat, etniciteit, angst, gedragsproblemen, zelfvertrouwen, psychosociaal functioneren.

Inleiding

In januari 2014 kwam de VVD in Tilburg met een plan om politieagenten aan te stellen die zich specifiek met criminaliteit onder Marokkaanse en Antilliaanse jongeren bezig gaan houden (Brabants Dagblad, 2014). Dit omdat volgens hen Marokkaanse en Antilliaanse jongeren in Tilburg sneller dan autochtone jongeren in aanraking komen met de politie. Dit is niet alleen in Tilburg het geval. Allochtone Marokkaanse jongeren worden oververtegenwoordigd in de Nederlandse jeugd delinquentie (Blom & Van der Laan, 2007). Ze worden vijf keer vaker dan autochtone leeftijdsgenoten verdacht van een delict. Een studie naar de oorzaak van deze oververtegenwoordiging liet zien dat deze jongeren zich frustreren over de ongunstige positie in de samenleving als gevolg van hun etniciteit (Veen, 2011). Ze voelden zich vaak negatief behandeld door Nederlanders (Pels, 2003). Dit kan het risico op gedragsproblematiek en delinquent gedrag vergroten (Georgiades, Boyle, & Fife, 2013).

In dit onderzoek zal worden onderzocht of etniciteit invloed heeft op het psychosociaal functioneren van adolescenten. Ook zal worden bekeken of de invloed van etniciteit op het psychosociaal functioneren van adolescenten kan worden verklaard aan de hand van het concept 'social defeat'. Er wordt gebruik gemaakt van een aantal variabelen aan de hand waarvan de vragen beantwoord zullen worden. Het psychosociaal functioneren wordt bekeken aan de hand van de mate van internaliserend en externaliserend probleemgedrag en de variabele etniciteit zal bestaan uit een minderheidsgroep en een meerderheidsgroep.

Social defeat

Social defeat is een ondergeschikte positie of het gevoel als buitenstaander gezien te worden (Selten & Cantor-Graae, 2005). Selten en Cantor-Graae (2005) vonden het gegeven dat er een relatie is tussen social defeat en het ervaren van sociale stress en psychische

problemen als schizofrenie, depressie en verslaving. Ook hangt de stress van social defeat samen met lager zelfvertrouwen en meer risicovol gedrag tijdens de adolescentie (Romero, Edwards, Fryberg, & Orduña, 2014).

Veling, Hoek, Wiersma en Mackenbach (2010) vonden het gegeven dat het ervaren van een minderheidspositie in de samenleving een risicofactor was voor het ontwikkelen van schizofrenie onder Marokkaanse immigranten in Nederland. Een protectieve factor voor deze relatie was het ervaren van sterke sociale steun. Wanneer mensen uit dezelfde etnische minderheidsgroep bijvoorbeeld in een buurt woonden waar deze minderheidsgroep een groot deel van de bevolking besloeg, was het risico op psychische problemen minder aanwezig (Veling et al., 2010). Wanneer een allochtone adolescent geen social defeat ervaart, maar het gevoel heeft te worden geaccepteerd in de samenleving, heeft dat een protectief, stabiliserend effect op zelfvertrouwen (Romero et al., 2014).

Zelfvertrouwen

Volgens Romero et al. (2014) heeft de stress van social defeat invloed op het zelfvertrouwen. Zelfvertrouwen wordt gedefinieerd als de algemene evaluatie van een individu over zichzelf aan de hand van waarden die men zelf belangrijk vindt (Bachman, 2011). Ook wordt het gedefinieerd als een geschatte maat van zelfrespect die gebaseerd is op een combinatie van cognitieve en affectieve aspecten en kan veranderen gedurende het leven (Iqbal, Ahmad, & Ayub, 2013).

Adolescenten met een laag zelfvertrouwen hebben vaker een slechtere mentale en fysieke gezondheid, minder gunstige economische vooruitzichten en meer kans op crimineel gedrag wanneer ze volwassen zijn (Trzesniewski et al., 2006). Daarentegen heeft een hoog zelfvertrouwen positieve invloed op doelen, verwachtingen, coping mechanismen en gedrag met betrekking tot het behalen van prestaties en het opdoen van werkervaringen. Volgens

Vacek, Coyle en Vera (2010) is zelfvertrouwen een belangrijke voorspeller van welzijn, hoe hoger het zelfvertrouwen, hoe hoger het welzijn. Een hoog zelfvertrouwen is bij adolescenten gerelateerd aan het hebben van weinig externaliserende gedragsproblemen, zoals agressie, antisociaal gedrag en delinquentie (Donnellan, Trzesniewski, Robins, Moffitt, & Caspi, 2005). Ook is een hoog zelfvertrouwen een protectieve factor voor internaliserende problemen zoals depressie en angst (Sowislo & Orth, 2013).

Angst

Onder adolescenten zijn angststoornissen en depressie twee van de meest voorkomende internaliserende stoornissen (Sowislo & Orth, 2013). Tijdens de adolescentie gaan adolescenten steeds negatiever naar zichzelf kijken en zijn ze op zoek naar hun eigen identiteit (Van Tuijl, De Jong, Sportel, De Hullu, & Nauta, 2013). Ook vermindert in deze tijd het zelfvertrouwen wat het risico op depressie en angststoornissen kan verhogen (Van Tuijl et al., 2013).

Angst is een emotie die wordt gekarakteriseerd door een gevoel van gespannenheid, bezorgde gedachten en fysieke veranderingen zoals een verhoogde bloeddruk (American Psychological Association, 2014). Wanneer angst dermate intens en langdurig is dat het dagelijks functioneren van een persoon wordt beperkt, spreekt men van een angststoornis (Bernstein, Clarke-Stewart, Penner, & Roy, 2012).

Het hebben van een angststoornis heeft verschillende gevolgen. Het heeft een hoge comorbiditeit met overmatig drankgebruik (Kessler, Chiu, Demler, & Walters, 2005). Ook hebben angstige mensen minder en verminderd intieme relaties dan niet-angstige mensen (Wenzel, 2002). Daarnaast verlaagd het hebben van een angststoornis het zelfvertrouwen (Sowislo & Orth, 2013).

Etniciteit

Door antropologen wordt de term ‘etniciteit’ omschreven als clusters van mensen die aspecten van cultuur, zoals taal, plaats van herkomst en religie, gemeenschappelijk hebben en zich daarmee onderscheiden van andere mensen (Smedley & Smedley, 2005). Volgens Macionis en Plummer (1997) is etniciteit een gedeeld cultureel en historisch erfgoed. Etniciteit wordt gezien als fluïde en niet gerelateerd aan de genetische variatie van mensen. Ook wordt het over het algemeen gezien als een vrijwillige identificatie met een groep (Baer et al., 2013).

De etnische diversiteit wordt in westerse landen steeds groter en de sociale demografie op scholen verandert snel (Georgiades et al., 2013). Ook in Nederland groeit het aantal allochtonen. In 1996 woonden er 2,49 miljoen allochtonen in Nederland. Dit aantal is gestegen tot 3,54 miljoen in 2013 (Centraal Bureau voor de Statistiek, CBS, 2013). Hierdoor wordt ook op scholen de etnische diversiteit steeds groter. Wang en Dishion (2011) vonden het gegeven dat de etnische samenstelling van een school tot op bepaalde hoogte de kansen die kinderen hebben op vriendschappen bepaalde. Hoe meer vriendschappen, hoe meer een kind zich thuis voelde op school en hoe lager het risico op mentale gedragsproblemen was en vice versa (Wang & Dishion, 2011). Ook vonden Dronkers en Van der Velden (2011) dat grotere etnische diversiteit op scholen een negatief effect had op de leerprestaties van allochtone kinderen.

Duidelijk is dat de aanwezigheid van etniciteit indirect samenhangt met het functioneren van kinderen, maar wat voor invloed etniciteit precies heeft is nog onduidelijk (Georgiades et al., 2013). Etniciteit is bijvoorbeeld, samen met onder andere ras en de algemene status van immigranten in een land, een belangrijk aspect van de sociale identiteit van een persoon (Moody, 2001). Deze aspecten kunnen belangrijk worden wanneer de

goedkeuring van leeftijdsgenoten van adolescenten, die kan zorgen voor een hoger zelfvertrouwen, steeds belangrijker wordt (Moody, 2001).

Onderzoeksvragen en hypothesen

In dit onderzoek zal onderzocht worden in hoeverre social defeat invloed heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en psychosociaal functioneren van adolescenten in een minderheidspositie in vergelijking met jongeren in een meerderheidspositie. Aan de hand van een aantal deelvragen wordt de onderzoeksvraag beantwoord.

Ten eerste wordt onderzocht of etniciteit invloed heeft op het rapporteren van gedragsproblemen. Er wordt verwacht dat etniciteit invloed heeft op het rapporteren van gedragsproblemen omdat het deel uitmaken van een minderheidsgroep verschillende risico's met zich meebrengt (Romero et al., 2014; Selten & Cantor- Graae, 2005). Er wordt verwacht dat adolescenten in een minderheidsgroep meer gedragsproblemen zullen rapporteren.

Ten tweede wordt gekeken of er een relatie is tussen de mate van zelfvertrouwen en de hoeveelheid gedragsproblemen die wordt gerapporteerd. Adolescenten met een laag zelfvertrouwen hebben vaker een slechtere mentale en fysieke gezondheid, minder gunstige economische vooruitzichten en meer kans op crimineel gedrag wanneer ze volwassen zijn (Trzesniewski et al., 2006). Verwacht wordt dat er een negatieve relatie is tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen. Hoe lager het zelfvertrouwen, hoe hoger het aantal gerapporteerde gedragsproblemen.

Ten derde zal de vraag welke invloed etniciteit heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen worden bekeken. Uitgaande van het social defeat model hangt de stress van social defeat samen met lager zelfvertrouwen en meer risicovol gedrag tijdens de adolescentie (Romero et al., 2014). Adolescenten uit een minderheidsgroep zullen eerder social defeat ervaren en er wordt verwacht dat bij

adolescenten in een minderheidsgroep de invloed van zelfvertrouwen op het rapporteren van gedragsproblemen groter zal zijn dan bij adolescenten in een meerderheidsgroep.

Ten vierde wordt gekeken welke invloed etniciteit heeft op zelfvertrouwen. Het social defeat model stelt dat de stress van social defeat samenhangt met een laag zelfvertrouwen (Romero et al., 2014). Verwacht wordt dat etniciteit invloed heeft op de mate van zelfvertrouwen onder adolescenten. Het deel uitmaken van een minderheidsgroep heeft naar verwachting een lager zelfvertrouwen tot gevolg.

Ten vijfde zal er gekeken worden naar welke invloed etniciteit heeft op de mate van angst. Gordon en Teachman (2008) lieten in hun studie zien dat etniciteit invloed heeft op het ervaren van angst. Doordat het deel uitmaken van een minderheidsgroep, uitgaande van het social defeat model, samenhangt met een laag zelfvertrouwen en een laag zelfvertrouwen een risicofactor is voor het ontwikkelen van een angststoornis, wordt verwacht dat allochtonen meer kenmerken van angst rapporteren dan autochtonen (Romero et al., 2014; Sowislo & Orth, 2013).

Ten zesde wordt bekeken of er een relatie is tussen de mate van zelfvertrouwen en de mate van angst. Er wordt verwacht dat zelfvertrouwen en angst samenhangen, omdat zelfvertrouwen een buffer is voor het ontwikkelen van angst (Sowislo & Orth, 2013).

Tenslotte wordt gekeken hoe etniciteit de relatie tussen zelfvertrouwen en angst beïnvloedt. Zelfvertrouwen is een belangrijke protectieve factor voor angst (Sowislo & Orth, 2013). De ontwikkeling van zelfvertrouwen wordt vaak bepaald door achtergrondvariabelen als gender, etniciteit en sociale status (DuBois et al., 2002). Er wordt verwacht dat etniciteit de invloed van zelfvertrouwen op angst versterkt en dat deze invloed bij allochtonen sterker is dan bij autochtonen.

Methoden

Steekproef en procedure

Steekproef. De huidige steekproef maakt deel uit van een groter lopend onderzoek van de Universiteit Leiden naar de ontwikkeling van emotionele, gedrags- en persoonlijkheidsproblematiek van jeugdigen als gevolg van het ervaren van een minderheidspositie in de Nederlandse samenleving.

In totaal hebben 421 participanten deelgenomen aan dit onderzoek waarvan 249 mannen en 172 vrouwen. De steekproef bestaat uit scholieren van het VMBO of eerstejaars studenten van het MBO en variëren in leeftijd van 12 tot 23 jaar. Na data-inspectie zijn 44 participanten uit de steekproef gehaald. Op basis van leeftijd vielen 16 participanten niet binnen de beoogde doelgroep, omdat zij geen adolescent zijn. De overige 28 participanten hebben de vragenlijsten niet serieus ingevuld, zij vulden overal dezelfde waarde in. Uiteindelijk is er gewerkt met een steekproef van 377 participanten waarvan 215 mannen en 162 vrouwen. Van de participanten is 88.3% geboren in Nederland, 11.7% in een ander land. Van alle participanten zijn 216 participanten allochtoon, wat wil zeggen dat de jongere zelf of minstens één van de ouders in een ander land is geboren (Centraal Bureau voor de Statistiek, [CBS], 2014). In de huidige steekproef komt de meerderheid van de allochtone adolescenten of hun ouders uit Marokko, Turkije of van de Nederlandse Antillen.

Procedure. De data is verzameld op scholen verspreid over Nederland. Allereerst werden de scholen telefonisch of per e-mail benaderd waarbij werd uitgelegd wat het onderzoek inhield en een uitnodiging werd gedaan voor een afspraak waarin het onderzoek en de procedure verder werd toegelicht. Wanneer de school na het informatiegesprek instemde met deelname, werd een afspraak gemaakt voor het afnemen van de data. De deelname aan dit onderzoek was geheel anoniem en vrijwillig en er werd gebruik gemaakt van een informed

consent. De data-afname vond digitaal plaats gedurende een lesuur, en werd begeleid door twee onderzoekers.

Meetinstrumenten

Er is gebruik gemaakt van een zestal meetinstrumenten, namelijk de State-Trait Anxiety Inventory (DY) – Trait (STAIT), de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), de Youth Psychopathic Traits Inventory (YPI), de Rosenberg Self-Esteem Scale (RSES), de Marlowe-Crown Social Desirability Scale (MCSDS), de Implicit Association Task – Self Esteem (IAT-SE) en de Family Affluence Scale (FAS). In dit specifieke onderzoek zal gebruik gemaakt worden van de STAI, de SDQ en de RSES.

STAI. De STAI is een zelfrapportage schaal om angst te meten en wordt veel gebruikt in onderzoek en in de klinische setting (Spielberger, 1984). Zowel de oorspronkelijke versie van de STAI als de Nederlandse versie, die in het huidige onderzoek wordt gebruikt, zijn betrouwbaar en valide. De STAI bestaat uit twee schalen die ieder twintig items bevatten. Eén schaal meet hoe de participant zich over het algemeen voelt (trait) en de andere schaal meet hoe de participant zich op het moment van participeren voelt (state). In het huidige onderzoek wordt alleen het ‘trait’ gedeelte gebruikt. Een voorbeelditem is: ‘Ik voel me nerveus en onrustig’. De items worden beantwoord op een 4-puntsschaal (1 = geheel niet, 4 = zeer veel) en kunnen een totaalscore opleveren tussen de 20 en 80 waarbij geldt: hoe hoger de score, hoe meer angst de participant ervaart (Van der Bij, De Weerd, Cikot, Steegers, & Braspenning, 2003). Cronbach’s alpha voor deze steekproef is .89, wat betekent dat de betrouwbaarheid voor deze steekproef hoog is.

SDQ. De SDQ is een korte vragenlijst die 25 positieve en negatieve eigenschappen bevraagd (Goodman, Meltzer, & Bailey, 2003). De 25 eigenschappen zijn verdeeld in vijf schalen met elk vijf items die een score geven voor gedragsproblemen, hyperactiviteit,

emotionele symptomen, problemen met leeftijdsgenoten en pro-sociaal gedrag (Goodman et al., 2003). In het huidige onderzoek wordt gebruik gemaakt van de zelfrapportage variant van de SDQ. Deze beslaat dezelfde vijf schalen, maar is grammaticaal aangepast naar de eerste persoon enkelvoud (Goodman et al., 2003). Een voorbeelditem is: 'Ik deel gemakkelijk met anderen'. De items worden beantwoord op een 3-puntsschaal (1 = niet waar, 2 = een beetje waar, 3 = zeker waar). De Cronbach's alpha voor de gehele SDQ voor deze steekproef is .85, wat betekent dat de betrouwbaarheid hoog is. Voor dit specifieke onderzoek wordt gebruik gemaakt van de subschaal gedragsproblemen, hiervoor is de Cronbach's alpha .53. Dit betekent dat de betrouwbaarheid van de subschaal gedragsproblemen voor deze steekproef matig is.

RSES. De RSES is een vragenlijst die de mate van zelfwaardering meet (Rosenberg, 1965). Deze vragenlijst bestaat uit 10 items met een 4-puntsschaal (0 = helemaal mee oneens, 1 = oneens, 2 = mee eens, 3 = helemaal mee eens). Een voorbeelditem is: 'Over het algemeen ben ik tevreden met mezelf'. Er valt een score te behalen tussen de 0 en de 40. Hoe hoger de score, hoe hoger het zelfvertrouwen. Cronbach's alpha voor deze steekproef is .85. Dit betekent dat de betrouwbaarheid van de RSES voor deze steekproef hoog is.

Analyses

Bij het analyseren van de data werd gebruik gemaakt van verschillende analyses. Voor zowel het beantwoorden van de vraag of etniciteit invloed heeft op de mate van zelfvertrouwen als de vraag of etniciteit invloed heeft op de mate van angst, werd gebruik gemaakt van een onafhankelijke t-test. Aannames van deze test zijn dat de varianties homogeen zijn, dat de steekproef normaal verdeeld is en dat de scores onafhankelijk zijn. Voor beide deelvragen werd aan de aannames voldaan.

Een moderatieanalyse is uitgevoerd aan de hand van een ANCOVA, waarbij drie

deelvragen zijn beantwoord. Ten eerste de vraag of etniciteit invloed heeft op het rapporteren van gedragsproblemen, ten tweede de vraag of er een relatie is tussen de mate van zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen. Als laatste werd de vraag of etniciteit invloed heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen beantwoord. Hierbij werd het gemiddelde van de RSES als covariaat gebruikt, het gemiddelde van de subschaal gedragsproblemen van de SDQ als afhankelijke variabele en etniciteit als onafhankelijke variabele. Aannames van de ANCOVA zijn dat de steekproef normaal verdeeld is, dat de varianties homogeen en de scores onafhankelijk zijn, dat het effect van de covariaten en het effect van de experimentele conditie onafhankelijk van elkaar zijn en dat de relatie tussen de covariaten en de afhankelijke variabelen in elke groep gelijk zijn (Field, 2009). Aan deze aannames werd voldaan.

De vragen of er een relatie is tussen zelfvertrouwen en angst en of etniciteit invloed heeft op die relatie werden beantwoord door middel van een moderatieanalyse aan de hand van een ANCOVA. Het gemiddelde van de RSES werd als covariaat gebruikt, het gemiddelde van de STAI als afhankelijke variabele en etniciteit als onafhankelijke variabele. Aan de aannames werd voldaan.

Resultaten

Met behulp van een onafhankelijke t-test is getest of etniciteit invloed heeft op het zelfvertrouwen van adolescenten. Hoewel de gemiddelde score op zelfvertrouwen hoger leek te liggen voor allochtonen (zie Tabel 1), bleek het geen significant verschil te zijn $t(375) = -1.68, p = .09$. Het zelfvertrouwen is voor allochtone en autochtone adolescenten gelijk. Als er werd gekeken naar zelfvertrouwen in de verschillende groepen nationaliteiten, leken Marokkaanse jongeren het hoogst te scoren ($M = 32.44, SD = 4.85$), vervolgens Antilliaanse jongeren ($M = 30.71, SD = 6.18$), en Nederlandse jongeren scoorden het laagst

($M = 30.47$, $SD = 5.84$). Deze verschillen zijn niet significant, $F(4, 372) = .64$, $p = .63$. Het zelfvertrouwen in de verschillende etnische groepen is gelijk.

Tabel 1

Gemiddelden en standaarddeviaties voor zelfvertrouwen, angst en gedragsproblemen voor verschillende etniciteiten.

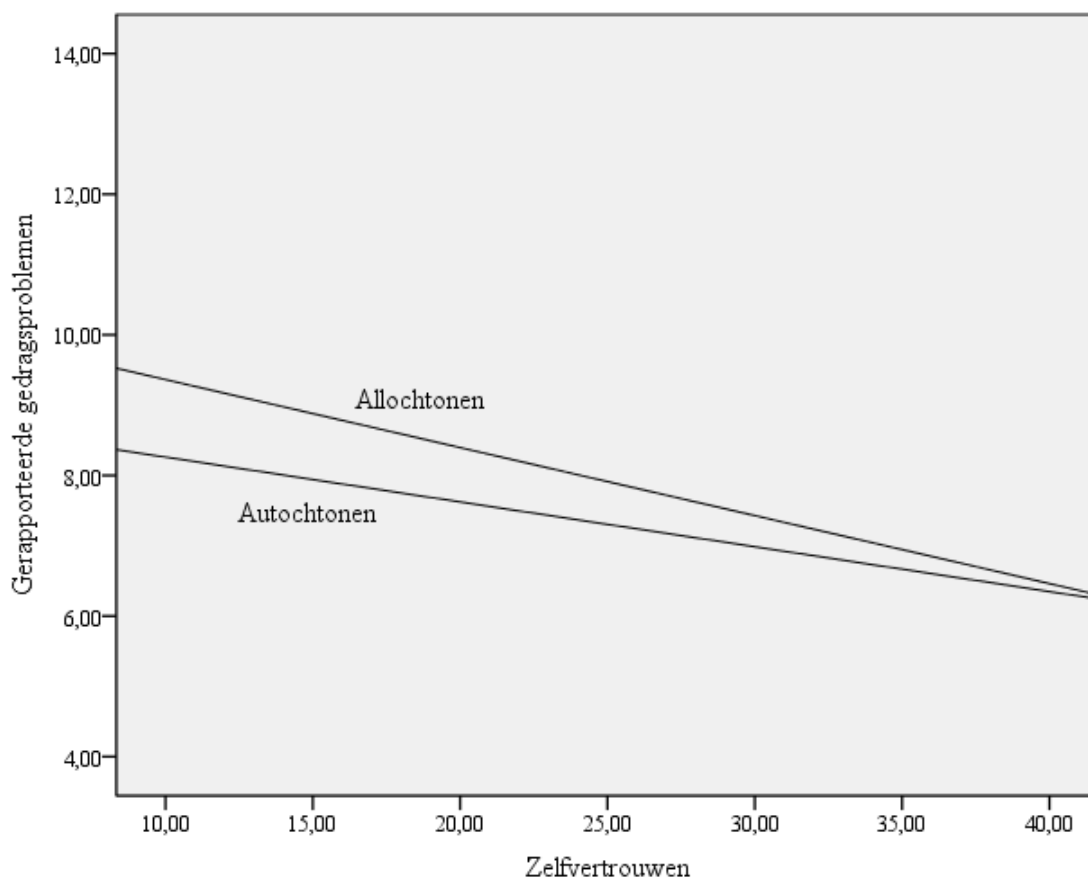
Variabelen	Autochtonen			Allochtonen		
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>df</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>df</i>
Zelfvertrouwen	29.97	5.70	161	30.99	5.85	216
Angst	1.86*	.48	161	1.83*	.48	216
Gedragsproblemen	6.99*	1.62	161	7.33*	1.86	216

Met behulp van een ANCOVA zijn drie deelvragen beantwoord. Ten eerste de vraag of etniciteit invloed heeft op het rapporteren van gedragsproblemen. De gemiddelde gerapporteerde gedragsproblemen lagen voor autochtonen gemiddeld lager, dan de gemiddelde gerapporteerde gedragsproblemen van allochtonen (zie Tabel 1). Dit bleek een significant verschil te zijn, $F(1,376) = 6.21$, $p = .01$. De hoeveelheid gerapporteerde gedragsproblemen is verschillend in de verschillende groepen.

Ten tweede werd de vraag of er een relatie is tussen de mate van zelfvertrouwen en de gerapporteerde hoeveelheid gedragsproblemen beantwoord. Er bleek een significante relatie te bestaan tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen, $F(1,376) = 1.98$, $p < .001$. Na het uitvoeren van een regressieanalyse bleek de relatie negatief te zijn, ($\beta = -.26$, $t(1, 375) = -5.27$, $p < .001$) wat betekent dat een hoog zelfvertrouwen

samenhangt met het rapporteren van minder gedragsproblemen.

Ten derde werd de vraag welke invloed etniciteit heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen beantwoord. Zoals al eerder beschreven, bleek dat uitkomsten van gedragsproblemen zowel door etniciteit ($F(1,376) = 5.91, p = .01$) als zelfvertrouwen ($F(1,376) = 30.20, p < .001$) significant beïnvloed werden. Ook de interactie tussen etniciteit en zelfvertrouwen was significant ($F(1,376) = 47.24, p < .001$). Dit betekent dat etniciteit een modererende invloed heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen. De relatie tussen zelfvertrouwen en het vertonen van gedragsproblemen is verschillend in beide groepen, bij allochtone adolescenten is deze relatie sterker dan bij autochtone adolescenten (Figuur 1).

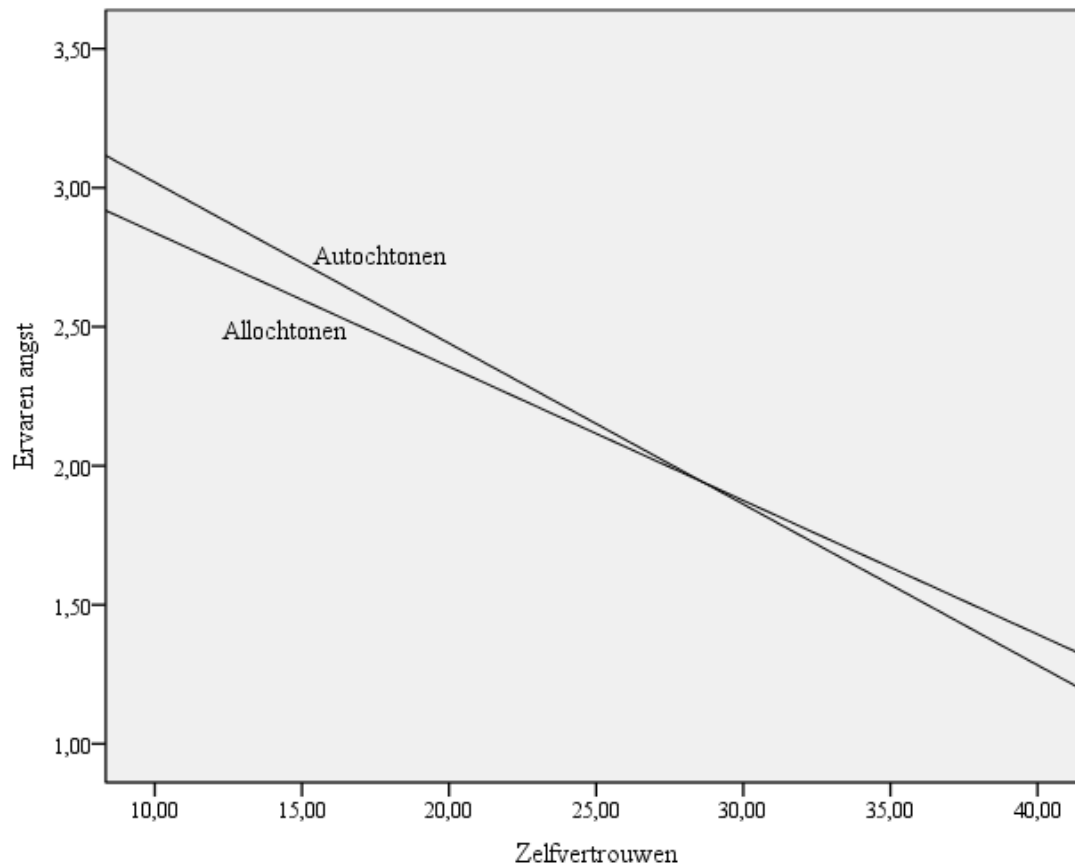

Figuur 1. De relatie tussen zelfvertrouwen en gerapporteerde gedragsproblemen bij autochtonen en allochtonen.

Of etniciteit invloed heeft op angst werd bekeken aan de hand van een onafhankelijke t-test. De ervaren angst lag bij autochtone jongeren gemiddeld hoger dan bij allochtone jongeren (Tabel 1). Dit verschil was niet significant ($t(375) = .72, p = .47$). Autochtone jongeren ervaren evenveel angst als allochtone jongeren.

Met behulp van een ANCOVA zijn twee deelvragen beantwoord. Allereerst de vraag of er een relatie is tussen zelfvertrouwen en angst. Hieruit bleek dat er een significante relatie bestaat tussen zelfvertrouwen en het ervaren van angst ($F(1,376) = 242.89, p < .001$). Zelfvertrouwen hangt samen met het ervaren van angst. Uit een regressieanalyse bleek het richtingscoëfficiënt negatief ($\beta = -.63, t(1,375) = -15.62, p < .001$). Dit betekent dat wanneer het zelfvertrouwen hoger wordt, de ervaren angst minder wordt.

Ten slotte werd aan de hand van een ANCOVA bekeken of etniciteit de relatie tussen zelfvertrouwen en angst beïnvloedt. Hieruit bleek dat zelfvertrouwen een significant effect heeft op angst ($F(1,376) = 242.89, p < .001$) en dat etniciteit geen significant effect op angst heeft ($F(1,376) = .19, p = .66$). Wanneer de interactie tussen etniciteit en zelfvertrouwen werd toegevoegd, bleek dat deze significant was ($F(1,376) = 122.11, p < .001$). Dit betekent dat etniciteit een modererend effect heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en angst, de relatie is anders in de verschillende groepen. Zoals te zien is in figuur 1 is de relatie tussen zelfvertrouwen en angst sterker bij autochtonen dan bij allochtonen.

Figuur 1. De relatie tussen zelfvertrouwen en de ervaren angst bij autochtonen en allochtonen.

Discussie

Interpretatie van resultaten

Uit dit onderzoek is gebleken dat etniciteit een modererende invloed heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en de gerapporteerde gedragsproblemen. Etniciteit hangt samen met een sterkere negatieve relatie tussen zelfvertrouwen en de gerapporteerde gedragsproblemen

onder allochtone adolescenten dan onder autochtone adolescenten. De invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en de gerapporteerde gedragsproblemen is sterker bij allochtone adolescenten dan bij autochtone adolescenten. Ook heeft etniciteit een modererende invloed op de relatie tussen zelfvertrouwen en het ervaren van angst. Hierbij hangt etniciteit samen met een sterkere negatieve relatie tussen zelfvertrouwen en het ervaren van angst bij autochtone adolescenten dan bij allochtone adolescenten. De invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en het ervaren van angst is sterker bij autochtone adolescenten dan bij allochtone adolescenten. Dit bevestigt het social defeat model.

Vanuit de literatuur werd verwacht dat etniciteit invloed heeft op zelfvertrouwen. Het deel uitmaken van een minderheidsgroep en de ervaren stress die daarbij hoort brengt verschillende risico's met zich mee waaronder een lager zelfvertrouwen (Romero et al., 2014; Trzesniewski et al., 2006; Verkuyten, 2009). In het huidige onderzoek werd gevonden dat er geen verschil tussen allochtone en autochtone jongeren is in de mate van zelfvertrouwen. Het verschil was echter bijna significant ($p = .09$), wat zou kunnen betekenen dat er wel een trend is. Er is een mogelijkheid dat wanneer de opzet van dit onderzoek beter zou worden uitgevoerd dit verschil wellicht wel significant zou kunnen zijn. Een verklaring voor het feit dat er geen verschil in zelfvertrouwen is tussen de verschillende groepen kan zijn dat adolescenten die in een groep waarin hoge sociale acceptatie en erkenning van de culturele identiteit is verkeren, doorgaans een hoger zelfvertrouwen hebben (Verkuyten, 2007).

Vanuit de literatuur werd verwacht dat etniciteit invloed heeft op het rapporteren van gedragsproblemen. Dit vanwege de risico's die zich voordoen bij het deel uitmaken van een minderheidsgroep (Bachman, 2011; Romero et al., 2014; Trzesniewski et al., 2006; Verkuyten, 2009). In het huidige onderzoek werd gevonden dat etniciteit samenhangt met het rapporteren van gedragsproblemen. In de groep met autochtone jongeren werden minder

gedragsproblemen gerapporteerd, wat het social defeat model bevestigt.

Vanuit de literatuur en uitgaande van het social defeat model werd verwacht dat er een negatieve relatie is tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen, omdat adolescenten met een laag zelfvertrouwen meer kans hebben op crimineel gedrag, depressie en angststoornissen (Selten & Cantor-Graae, 2005; Trzesniewski et al., 2006; Van Tuijl et al., 2013). Er is in het huidige onderzoek een negatieve relatie gevonden tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen. Dit betekent dat een hoog zelfvertrouwen samenhangt met het rapporteren van minder gedragsproblemen en andersom.

Vanuit de literatuur werd verwacht dat etniciteit invloed heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen. Uitgaande van het social defeat model, werd verwacht dat de stress van social defeat samenhangt met lager zelfvertrouwen en meer risicovol gedrag tijdens de adolescentie (Romero et al., 2014; Selten & Cantor-Graae, 2005). In het huidige onderzoek is een modererende invloed gevonden van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en het rapporteren van gedragsproblemen. Etniciteit hangt onder allochtone jongeren samen met een sterkere negatieve relatie tussen zelfvertrouwen en gerapporteerde gedragsproblemen dan bij autochtone jongeren. Dit bevestigt het social defeat model.

Vanuit de literatuur werd verwacht dat etniciteit invloed heeft op het ervaren van angst. Dit omdat etniciteit zelfvertrouwen beïnvloedt en een lager zelfvertrouwen ervoor kan zorgen dat de angst op angststoornissen wordt verhoogd (Georgiades et al., 2012; Van Tuijl et al., 2013). In de huidige steekproef ervaren autochtone jongeren meer angst dan allochtone jongeren. Etniciteit heeft invloed op het ervaren van angst, maar niet op de manier zoals verwacht werd. Dit zou verklaard kunnen worden doordat adolescenten die verkeren in een groep waarin hoge sociale acceptatie en erkenning van de culturele identiteit is, doorgaans een

hoger zelfvertrouwen hebben, wat een protectieve factor is voor angst (Sowislo & Orth, 2013; Verkuyten, 2007).

Vanuit de literatuur werd verwacht dat er een negatieve relatie is tussen zelfvertrouwen en het ervaren van angst. Dit omdat een hoog zelfvertrouwen een protectieve factor is voor het ontwikkelen van angst en een laag zelfvertrouwen de kans op angststoornissen verhoogd (Sowislo & Orth, 2013; Van Tuijl et al., 2013). In de huidige steekproef werd een negatieve relatie tussen zelfvertrouwen en het ervaren van angst gevonden. Dit betekent dat een hoog zelfvertrouwen samenhangt met minder ervaren angst en andersom. De hypothese werd bevestigd.

Vanuit de literatuur werd verwacht dat etniciteit de relatie tussen zelfvertrouwen en angst versterkt. Dit omdat zelfvertrouwen wordt beïnvloed door onder andere etniciteit en een belangrijke protectieve factor is voor angst (DuBois et al., 2002; Sowislo & Orth, 2013). In de huidige steekproef is een modererende invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en angst gevonden. Dit betekent dat etniciteit invloed heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en angst. Anders dan verwacht werd, is de relatie tussen zelfvertrouwen en het ervaren van angst bij autochtonen sterker dan bij allochtonen. Dit zou kunnen komen doordat autochtonen minder sociale acceptatie en erkenning van hun culturele identiteit ervaren, wat invloed heeft op het zelfvertrouwen en de mate van angst (Sowislo & Orth, 2013; Verkuyten, 2007).

Wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie

Wetenschappelijk. Dit onderzoek draagt bij aan de kennis de invloed van etniciteit op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblemen en de relatie tussen zelfvertrouwen en angst. Er is nog weinig onderzoek gedaan naar het social defeat model als verklarend model voor deze problemen. Ook is er nog weinig onderzoek gedaan naar de invloed van etniciteit

op de interactie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblemen en angst. Uit dit onderzoek is gebleken dat het social defeat model als verklarend model voor gedragsproblemen onder allochtone jongeren kan dienen. Dit draagt bij aan nieuwe theorievorming over de problematiek onder jongeren uit etnische minderheden.

Maatschappelijk. Kennis over de gevolgen van het ervaren van social defeat kan ervoor zorgen dat er preventieve maatregelen kunnen worden genomen voor jongeren uit minderheidsgroepen, die een hoger risico hebben om social defeat te ervaren. In dit onderzoek is gebleken dat etniciteit invloed heeft op de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblemen en de relatie tussen zelfvertrouwen en angst bij adolescenten. Dit wetende zou er in de jeugdzorg meer kunnen worden gekeken vanuit het perspectief van social defeat naar de problematiek die voorkomt onder adolescenten uit een minderheidsgroep. Ook zou er op scholen en andere maatschappelijke instellingen aandacht kunnen worden geschonken aan de aanwezigheid en het voorkomen van social defeat.

Positieve en negatieve aspecten van het onderzoek

Positieve aspecten. Een positief aspect van dit onderzoek is dat er een model is onderzocht wat nog weinig is onderzocht, waarbij zowel de internaliserende problematiek als de externaliserende problematiek is onderzocht. Ook is gebruik gemaakt van een grote steekproef met een groot aantal participanten, waarbij aan de aannames van de testen die gebruikt zijn is voldaan. Voor deze specifieke steekproef was de betrouwbaarheid van de SDQ, RSES en STAIT hoog, wat betekent dat resultaten die hieruit voortkomen als betrouwbaar kunnen worden gezien.

Negatieve aspecten. Bij dit onderzoek is gebruik gemaakt van zelfrapportage vragenlijsten. Hierbij spelen aspecten als sociale wenselijkheid en het goed begrijpen van de vragen een belangrijke rol (Stone et al., 2000). Adolescenten zullen wellicht de neiging

hebben gehad om sociaal wenselijk te antwoorden of ze zullen de vragen niet goed hebben begrepen, waardoor de data een vertekend beeld zou kunnen geven van de werkelijkheid.

Voor de aparte subschaal gedragsproblemen van de SDQ was de betrouwbaarheid matig. Hierdoor zijn de resultaten van deze test minder betrouwbaar, waardoor conclusies die aan de hand van deze data zijn getrokken ook verminderd betrouwbaar zijn. Ook bestaat de SDQ subschaal gedragsproblemen maar uit vijf vragen, waardoor er weinig aspecten van gedragsproblemen bevestigd kunnen worden.

Ten slotte is er gebruik gemaakt van de variabele etniciteit om te meten of er verschillen bestonden tussen een meerderheidsgroep en een minderheidsgroep. Hierbij is geen onderscheid gemaakt tussen verschillende etniciteiten en zijn de Antilliaanse en Marokkaanse jongeren samengevoegd in één groep. Dit maakt dat deze groep niet homogeen was en dit maakt de kans dat verschillen tussen de groepen op toeval berusten groter.

Aanbevelingen voor verder onderzoek

Uit dit onderzoek is gebleken dat etniciteit invloed heeft op zowel de relatie tussen zelfvertrouwen en gedragsproblemen als de relatie tussen zelfvertrouwen en angst.

In de toekomst kan verder onderzoek worden uitgevoerd waarbij er wordt gekeken naar de verschillende aspecten van het deel uitmaken van een minderheidsgroep om te kijken welke aspecten een positieve en welke aspecten een negatieve uitwerking hebben op het psychosociaal functioneren van adolescenten. Dit zodat de verschillende aspecten op de juiste manier kunnen worden aangepakt of juist kunnen worden benut. Ook zou kunnen worden gekeken of de invloed van etniciteit in verschillende groepen (zoals Marokkaanse, Antilliaanse en Surinaamse jongeren) even groot is, of dat dit verschilt. Verder zou in vervolgonderzoek gebruik gemaakt kunnen worden van een uitgebreide vragenlijst voor gedragsproblemen met een hoge betrouwbaarheid, zodat de resultaten betrouwbaar zijn.

Referenties

- American Psychological Association (2014). Anxiety. Verkregen van <http://www.apa.org/topics/anxiety/>
- Bachman, J., O'Malley, P.M., Freedman-Doan, P., Trzesniewski, K.H., & Donnellan, M.B. (2011). Adolescent self-esteem: Differences by race/ethnicity, gender, and age. *Self & Identity, 10*(4), 445-473. doi:10.1080/15298861003794538
- Baer, R. D., Arteaga, E., Dyer, K., Eden, A., Gross, R., Helmy, H., Karnisky, M., Papadopoulos, A., & Reeser, D. (2013). Concepts of race and ethnicity among health researchers: Patterns and implications. *Ethnicity & Health, 18*(2), 211-225. doi:10.1080/13557858.2012.713091
- Bernstein, A. D., Clarke-Stewart, A., Penner, L. A., & Roy, E. J. (2012). *Psychology*. Wadsworth, Cengage Learning. Verenigde Staten.
- Bij, A. K. van der, Weerd, S. de, Cikot, R. J. L. M., Steegers, E. A. P., & Braspenning, J. C. C. (2003). Validation of the Dutch short form of the state scale of the Spielberger state-trait anxiety inventory: Considerations for usage in screening outcomes. *Community Genetics, 6*, 84-87. doi:10.1159/000073003
- Blom, M., & Van der Laan, A. M. (2007). *Monitor Jeugd Terecht 2007*. The Hague: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2013). Bevolking; generatie, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering, 1 januari. Verkregen van <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37325&D1=0&D2=a&D3=0&D4=0&D5=2-4,11,38,46,95 - 96,137,152,178,182,199,220,237&D6=0,4,8,12,16-17&HD=130613-1224&HDR=T,G2,G3,G5&STB=G1,G4>

Donnellan, M. B., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W., Moffitt, T. E., & Caspi, A. (2005).

Low self-esteem is related to aggression, antisocial behavior, and delinquency.

Psychological Science, 16, 328–335. doi:10.1111/j.0956-7976.2005.01535.x

Dronkers, J., & Van der Velden, R. (2011). Positive but also negative effects of ethnic

diversity in schools on educational performance? An empirical test using cross-

national PISA data. In: M. Windzio (Ed.), *Integration & Inequality in Educational*

Institutions (pp. 71-98). doi:10.1007/978-94-007-6119-3_4

DuBois, D. L., Burk-Braxton, C., Swenson, L. P., Tevendale, H. D., Lockerd, E. M., &

Moran, B. L. (2002). Getting by with a little help from self and others: Self-esteem

and social support as resources during early adolescence. *Developmental psychology*,

38(5), 822-39. doi:10.1037/0012-1649.38.5.822

Field, A. P. (2009). *Discovering statistics using SPSS: And sex and drugs and rock 'n' roll*.

Los Angeles, Calif.: SAGE Publications.

Georgiades, K., Boyle, M.H., & Fife, K. A. (2013). Emotional and behavioural problems

among adolescent students: The role of immigrant, racial/ethnic congruence and

belongingness in schools. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(9), 1473-1492.

doi:10.1007/s10964-012-9868-2

Goodman, R., Meltzer, H., & Bailey, V. (2003). The strengths and difficulties questionnaire:

A pilot study on the validity of the self-report version. *International Review of*

Psychiatry, 15(1-2), 173-177. doi:10.1080/0954026021000046137

Gordon, T. L., & Teachman, B. A. (2008). Ethnic group differences in affective, behavioural,

and cognitive markers of anxiety. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 39(424). doi:

10.1177/0022022108318224

- Iqbal, S., Ahamd, R., & Ayub, N. (2013). Self-esteem: A comparative study of adolescents from mainstream and minority religious groups in Pakistan. *Journal of Immigrant and Minority Health* 15, 49-56. doi:10.1007/s10903-012-9656-9
- Kessler, R.C., Chiu, W.T., Demler, O., & Walters, E.E. (2005). Prevalence, severity, and comorbidity of 12-month DSM-IV disorders in the national comorbidity survey replication. *Archives of General Psychiatry*, 62(6), 617-627.
doi:10.1001/archpsyc.62.6.617
- Macionis, J.J. & Plummer, K. (1997). *Sociology, a global introduction*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Moody, J. (2001). Race, school integration, and friendship segregation in America. *American Journal of Sociology*, 107, 679-716. doi:10.1086/338954
- Pels, T. (2003). The question of respect: Socialization and misconduct of Moroccan boys in the Netherlands. *Netherlands' Journal of Social Sciences*, 39(4), 126-141.
- Romero, A. J., Edwards, L. M., Fryberg, S. A., & Orduña, M. (2014). Resilience to discrimination stress across ethnic identity stages of development. *Journal of Applied Social Psychology*, 44, 1-11. doi:10.1111/jasp.12192
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton: Princeton University Press.
- Selten, J. P. & Cantor- Graae, E. (2005). Social defeat: Risk factor for schizophrenia? *British Journal of Psychiatry*, 187, 101-102. doi:10.1192/bjp.187.2.101
- Smedley, A. & Smedley, B. (2005). Race as biology is fiction: Racism as a social problem is real. *American Psychologist*, 60(1), 16-26. doi:10.1037/0003-066X.60.1.16

- Sowislo, J., & Orth, U. (2013). Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*, *139*(1), 213-240. doi:10.1037/a0028931
- Spielberger, C.D. (1984). *The state-trait anxiety inventory: A comprehensive bibliography*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Stone, A. A., Turkkan, J. S., Bachrach, C. A., Jobe, J. B., Kurtzman, H. S., & Cain, V. S. (2000). *The science of self-report: implications for research and practice*. Laurence Erlbaum Associates, Publishers. Verenigde Staten.
- Bernstein, A. D., Clarke-Stewart, A., Penner, L. A., & Roy, E. J. (2012). *Psychology*. Wadsworth, Cengage Learning. Verenigde Staten.
- Trzesniewski, K. H., Donnellan, M. B., Moffitt, T. E., Robins, R. W., Poulton, R., & Caspi, A. (2006). Low self-esteem during adolescence predicts poor health, criminal behaviour, and limited economic prospects during adulthood. *Developmental Psychology*, *42*, 381-390. doi:10.1037/0012-1649.42.2.381
- Tuijl, L. A., Van, Jong, P. J., De, Sportel, E. B., Hullu, E., De, & Nauta, M. H. (2013). Implicit and explicit self-esteem and their reciprocal relationship with symptoms of depression and social anxiety: A longitudinal study in adolescents. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, *45*, 113-121. doi:10.1016/j.jbtep.2013.09.007
- Vacek, K. M., Coyle, L. D., & Vera, E. M. (2010). Stress, self-esteem, hope, optimism, and well-being in urban, ethnic minority adolescents. *Journal of Multicultural Counseling & Development*, *38* (2), 99-111. doi:10.1002/j.2161-1912.2010.tb00118.x
- Veen, V.C., Stevens, G., Doreleijers, T., & Volleberg, W. (2011). Moroccan adolescent suspect offenders in the Netherlands: Ethnic differences in offender

profiles. *Psychology, Crime & Law*, 17 (6), 545-561.

doi:10.1080/10683160903418205

Veling, W., Hoek, H. W., Wiersma, D., & Mackenbach, J. P. (2010). Ethnic identity and the risk of schizophrenia in ethnic minorities: A case-control study. *Schizophrenia Bulletin*, 36(6), 1149-1156. doi:10.1093/schbul/sbp032

Verkuyten, M., & Thijs, J. (2002). Multiculturalism among minority and majority adolescents in the Netherlands. *International Journal of Intercultural Relations*, 26, 91-108. doi:10.1016/S0147-1767(01)00039-6

Verkuyten, M. (2007). Religious group identification and inter-religious relations: A study among Turkish-Dutch muslims. *Group Processes & Intergroup Relations*, 10(3), 341–357. doi:10.1177/1368430207078695

Verkuyten, M. (2009). Self-esteem and multiculturalism: An examination among ethnic minority and majority groups in the Netherlands. *Journal of Research in Personality*, 43, 419-427. doi:10.1016/j.jrp.2009.01.013

VVD Tilburg wil 'specifieke inzet' op criminele Marokkanen en Antillianen. (2014, januari 26). Brabants Dagblad. Verkregen van <http://www.bd.nl/regio/tilburg-en-omgeving/tilburg/vvd-tilburg-wil-specifieke-inzet-op-criminele-marokkanen-en-antillianen-1.4192468>

Wang, M. T., & Dishion, T. J. (2011). The trajectories of adolescents' perceptions of school climate, deviant peer affiliation, and behavioural problems during the middle school years. *Journal of Research on Adolescence*, 22, 40-53. doi:10.1111/j.1532-7795.2011.00763.x

Wenzel, A. (2002). Characteristics of close relationships in individuals with social phobia: A preliminary comparison with nonanxious individuals. In Harvey, J. H. (Ed.), A

Clinician's guide to maintaining and enhancing close relationships (pp. 199-213).

England: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Wissink, I.B., Deković, M., Yağmur, S., Stams, G.J., & Haan, M. de, (2008). Ethnic identity, externalizing problem behaviour and the mediating role of self-esteem among Dutch, Turkish-Dutch and Moroccan-Dutch adolescents, *Journal of Adolescence*, 31, 223-240. doi:10.1016/j.adolescence.2007.12.002